

es saia

PRENSA
CORTINA

D'ALGaida

nº 53

Maig de 1985

preu: 80 ptes.

Aquest és el grup de nines que anaven a costura amb Dona Celestina -que surt a la foto- devers l'any 1.925. Les vos identificam:

1ª fila: Margalida Peruguet, Francisca Barca, Bàrbara Pollet, Antonina Putxa, Margalida Perugeta (de Sa Plaça), Beneta Punta, Catalina Just, Rosa Memes, Antonina Xico, Margalida de Can Marc.

2ª fila: Apol.lònia Quarterada, Maria Mulina, Bet Masset, Magdalena Coenta, Bel Sopes, Maria Molla, Catalina Mariana, Na Norada, Maria Massoles i Catalina Masset.

3ª fila: Sebastiana de Son Lluc, Maria Masset, Francisca Serral, Maria Xico, Maria Just, Antònia de S'Aigo Dolça, Maria Memes, Margalida Pujola, Francisca de Ses Cases Rotges, Catalina Raconada.

4ª fila: Maria Cartera, Coloma Matxa, Margalida de Can Sant, Francisca de Sa Drogueria, Magdalena de Ca l'amon Ramon, Francisca de Can Marc, Magdalena Pollet, Maria de Son Reus i Catalina Goreta.

(Foto cedida per Margalida "Cartera")

Editorial

Suposam que tots vos haureu adonat de la nova norma que s'ha implantat aquests darrers anys pel que fa a l'organització d'activitats culturals (festes populars, jocs infantils, actes esportius,...): normalment, s'organitzen amb el patrocini d'entitats oficials o no s'organitzen. Es tracta d'una situació molt distinta a la que hem conegut anys passats en què havíem de fer aquestes activitats al marge del poder i moltes vegades en contra dels estaments oficials. Ara no: o hi ha subvencions, o no podem fer res. Aquesta és una idea molt estesa i, al nostre veure, es tracta d'un plantejament fals i perillós.

Abans que res, convé aclarir que no estam en contra de les subvencions. Tots sabem que moltes iniciatives culturals, la majoria, només es poden dur a terme amb el suport de les institucions i, per tant, renunciar a aquest patrocini suposaria renunciar a projectes vàlids i convenientes. Les ajudes són necessàries i la nostra revista n'és un bon exemple; però també ho és de la possibilitat de tirar endavant, privats d'un suport que altres iniciatives tenen graciosament i amb generositat i que, per contra, les nostres autoritats ens neguen capritxosament i amb caparrudes. I tot perquè deim quatre veritats que voldrien amagades. Convendria que recordassin aquelles paraules de Sant Tomàs: La veritat hem d'acceptar-la, vengui de qui vengui.

I és que el primer perill d'aquesta situació és el de protegir i fomentar només una cultura oficialista, incorporada al poder o al servei del poder. Aleshores, les subvencions a tal o qual club esportiu i cultural estaran en funció de la seva subordinació als guanyadors de les eleccions i no basades en un criteri que valori de manera objectiva la tasca que pugui dur a terme dins el poble.

No volem entrar en el problema econòmic que aquesta política pot arribar a representar: festes com la de Sant Honorat o la de Castellitx han augmentat molt considerablement el seu pressupost i ja ningú no voldrà organitzar-les sense una bona subvenció de l'Ajuntament. A més, ha suposat l'augment de subvenció una millora proporcional del programa d'actes? No han quedat discriminades Pina i Randa dins la partida de subvencions a festes?

Però, tornant a la idea inicial, o tots moros o tots cristians; a l'hora de concedir ajudes econòmiques no podem acceptar parts i quarts ni un criteri basat en el favoritisme. Tampoc no ens hem de deixar guanyar per la idea que sense ajudes no podem fer res. I sobretot hauríem de desterrar la creença que la concessió d'una subvenció representa un acte de compra per part de qui la dóna i una venuda de qui la rep. Si no canviem aquesta mentalitat, seguirem amb les injustícies i les arbitrarietats.

calaix de sastre

"El vertader perill del paisatge són els especuladors".

(*"Ultima Hora"*, 23-IV-1985)

EN UN TEMPS LLUNYÀ...

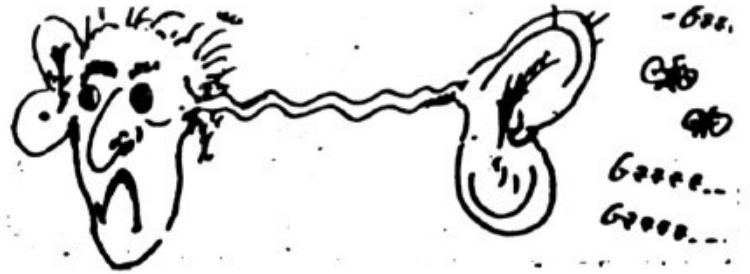
En un temps llunyà, hi havia en cada poble uns homes dotats d'unes manyes especials per guanyar doblers; cadascun tenia el seu ofici, de pagès, de fuster, de picapedrer..., però aconseguien la tallada més grossa amb els seus negocis, que ensumaven o talaiaven a quilòmetres de distància, gràcies al seu sentit de l'olfacte tan desenvolupat o als seus ulls tothora ben oberts. Com és lògic, sempre feien els negocis a costa de qualcú, ja que la dialèctica guanyador/perdedor no té excepcions. Sabut és que la gent, per motius encara no investigats a bastament, sol associar possibilitats econòmiques amb possibilitats sexuals. Per això, a les víctimes dels negocis, començaren a dir que les havien castrades. I a aquells homes sense escrúpols, els anomenaren CAPADORS.

No hagué de passar molt de temps perquè els capadors compreguessin que allò que era més rendable per a ells era dedicar-se exclusivament als negocis; de manera que ben aviat abandonaren el seu ofici tradicional. A més, realitzaren uns curssets, amb l'objectiu d'adquirir les tècniques necessàries per perfeccionar-se en el seu treball. Així, a través de la conjunció perfecta entre teoria i pràctica, esdevingueren uns vertaders especialistes en l'art de fotre els altres. Ells mateixos, molt orgullosos, es posaren l'ostentós nom d'ESPECADORS, escurçament de capadors especialistes.

Mentrestant, la gent experimentava cap a aquests homes sentiments contradictoris. Els especadadors eren admirats i odiats, a la vegada. Admirats, perquè hom envejava la seva situació econòmica, sense tenir en compte els mètodes utilitzats per arribar-hi. Odiats, perquè tothom, en major o menor grau, n'havia estat víctima qualche vegada. Això darrer explica que la gent desitjàs ridiculitzar-los, a aquells homes; i ho feu, com tantes vegades, a través del llenguatge. Trobaven que el nom d'espeCAPadors donava la impressió d'excessives intel·ligència i bondat, tot recordant que el cap és la part superior, en molts d'aspectes, del cos de l'home; pensaren que l'havien de substituir per una part més inferior, també en molts d'aspectes, com és el cul. I dit i fet: així es va concebre el nom d'ESPECULADORS. Que finalment s'imposà a l'anterior d'especadadors, i és el que ha arribat fins als nostres dies.

En Calaix desastre

m'han dit que diuen

Ja casi no hi pensàvem, perquè fa prop d'un mes, però s'altre dia encara sentírem dins es cafè a un que demanava si havien trobat es "palo" de la Pau que els havien pres. Pareix que un des jocs a fer damunt s'era consistia en pujar a un pal dret enmig de s'era, però es dia de sa festa demati no hi va esser, i en seu lloc deixaren un parell de "porqueries". Els organitzadors estaven bastant emprenyats, i amb motiu, perquè hi ha bromes que deixen d'esser-ho per convertir-se en gamberrades o animalades, per no dir-ho amb paraules més gruixades.

Pel demés, sa festa fou completa. Ses carrosses aconseguiren reunir tot es possible a Sa Plaça, i això fa que sa gent surti cap a Castelletx més agrupada i xerrant. Sa festa damunt s'era va estar animada, i sa gent participa més que fa uns anys.

Lo que tornàrem sentir comentar, però a poca gent, és que seguesqui fent-se es dimarts de Pasqua, després d'un grapat de dies de festa. Sa gent s'arregla com pot, però va a la Pau, i això fa que en dia fener hi hagi un gran ambient. Com que és sa gent sa que fa sa festa, sembla que és clar es seu desig: que seguesqui es dimarts de Pasqua. I com que aquesta és sa tradició, serem tradicionals.

Mos contaren que es campament des Grup d'Esplai a Binicanella va esser un èxit de participació i organització. Si és vera que hi havia més de trenta al.lots, foren realment molts d'al.lots; i això vol dir que aquest Grup d'Esplai fa una feina continuada i no d'un parell de mesos, sinó de tot l'any.

Sa Cooperativa sí que va "a tope", com demostraren es vespre de s'Assemblea. De cada vegada semblen tenir ses coses més clares, es nostros pagesos, i això no s'ho creia ningú fa un parell d'anys. Sentírem uns comentaris i uns projectes per ses festes des seu patró, a mitjans mes de maig, que mos fan pensar que seran tan animades com l'any passat, o més. A veure si enguany hi ha més participació a ses carreres d'ases; mos digueren que s'admet altra classe de bestiar, que la deixaran inscriure, però ha d'esser de quatre potes.

Es que van un poc cop-pius són es caçadors, i és que hem sentit a dir que hi ha un parell de directius que s'han de cuidar un poc més, i han de fer una mica de règim. Això sí, qualque sopar sí que el fan, encara que sigui de règim. Però, parlant de caça, mos han dit que volen vacunar es conills de camp, a veure si sa mixomatosi no fa tant de mal. A veure si és vera.

Enguany pareix que no hi ha hagut tantes cuques de processionària per Plaça ni a Ses Escoles. No sabem si ha estat es temps que ha fet, amb neu i fret, o si sa campanya que va fer es Consell Insular per posar unes trampes amb una mosca ha tengut èxit. Això mos pensàvem, però després mos digueren que es nostro Ajuntament no va fer cas de s'oferta des Govern Balear per posar aquestes trampes per Algaida; que va esser un des pocs Ajuntaments que no en va demanar.

Ses obres de s'Unitat Sanitària van a bon ritme, així com es vestuaris de Ses Escoles. Ses que encara no hem sentit a dir quan comencen són ses obres de Cas Padrins ni de la Pau. A veure si ses promeses que feren fa molt es duen a terme i comencen a activar aquestes obres.

Un que té s'aigua de s'Ajuntament s'altre dia estava tot content perquè va llegir al Bolletí Oficial que han de pujar es preu de s'aigua a Algaida. És lo que deia aquest: Si mos pugen s'aigua vol dir que en tendrem, perquè si no, si hem de seguir com fins ara, no crec que toquin es preus.

Un altre deia: Direu lo que voldreu, però es públic en deu estar content d'aquest servici, perque durant es període d'allegacions contra sa pujada, no n'hi va haver cap. Senyal que tothom hi ve a bé i n'està content.

Es de s'Ajuntament anterior arribaren a s'acord que es que anomenàs sa paraula "aigua" a sa Permanent havia de dur una botella de conyac. D'aquest Ajuntament d'ara no hem sentit a dir que hagin fet sa promesa de no parlar-ne, però ho pareix, perque no sabem que hi hagi gestions ni projectes de cap classe, i sa situació és preocupant.

Menos mal -deia un- que posaren moltes tuberries; ara podrem vendre ses tuberries per comprar aigua.

Aquest mes no se podrà queixar, s'Ajuntament. I per acabar, els volem donar una ditada de mel. Hem sentit a dir que enguany ses Festes de Sant Jaume seran com moltes vegades hem sentit que haurien d'esser: tot gratuït. I enguany sembla que es projecte és aquest: s'Ajuntament durà ses festes, i tots es actes seran gratuïts, només pagaran es que vulguin beure en es bar o es que vulguin menjar avellanes o un gelat a Sa Plaça. Està previst un dèficit d'unes 800.000 ptes que hi posarà s'Ajuntament. Esperem que ses previsions se complerquin i aquests doblers bastin.

UN SORD

Aquí teniu un grup de broadores que anaven amb la mestressa Pereta Trinxeta, que està asseguda enmig. Això era l'any 1.925.

Fila de dalt (dretes): Margalida Manuela, Rosa Lara, Tonina Talaieta, Maria Molla, Catalina Just, Apol.lònia Menuda, Bel Sopes, Francisca Serenina.

Assegudes: Bàrbara Pollet, Francisca Manuela, Catalina Quarterada, Margalida Serra.

(Foto cedida per Jaume Torres)

CRÒNIQUES MUNICIPALS

Quan llegigueu aquest escrit a les pàgines d'ES SAIG ja haurà entrat en vigor la nova Llei de Règim Local, aprovada pel Parlament de l'Estat espanyol a proposta del Govern del PSOE. Com que aquesta Llei introduirà canvis considerables en el funcionament dels Ajuntaments, pensam que és important donar a conèixer els aspectes bàsics de les noves disposicions. Precisament una de les coses que es defineix clarament és l'obligació de l'Ajuntament respecte als temes d'informació i participació, quan es diu que "les Corporacions Locals facilitaran la més ampla informació sobre la seva activitat i la participació de tots els ciutadans en la vida local" (article 69). Però com que no es marca per quins conductes això es farà possible, coneixent l'actitud obscurantista de l'actual majoria municipal, no ens sorprendrà gens que el paràgraf anterior quedi convertit, en el cas d'Algaida, en una hermosa, però buida, declaració d'intencions.

L'organització de l'Ajuntament es veu afectada sobretot per dues disposicions. La primera és la que estableix les atribucions del Batle (article 21), les quals amb la nova Llei són augmentades considerablement, en perjudici del Ple de la Corporació. Per exemple, abans era competència del Ple la contractació i concessió d'obres i serveis; a partir d'ara, el Batle podrà contractar-los directament, sempre que no sobrepassin el 5% del pressupost. L'obligatorietat de celebració de Sessions Plenàries no canvia: com a mínim una cada tres mesos. Com en la legislació anterior, es reconeix als regidors de l'oposició la facultat de sol·licitar la celebració de Sessions Plenàries extraordinàries, que abans el Batle estava obligat a convocar dins dels quatre dies següents a la petició; ara aquest temps s'ha allargat fins a dos mesos!

La segona disposició que introdueix modificacions dins el model d'organització de l'Ajuntament és la substitució de la Comissió Permanent per allò que la nova Llei anomena Comissió de Govern. La Llei d'Eleccions Locals de 1978 establia que la Comissió Permanent, òrgan de gestió dels assumptes més quotidians (pagament de factures, concessió de subvencions, llicències d'obres, etc.), estava integrada pel Batle i per quatre regidors, que es repartien entre tots els partits proporcionalment als resultats electorals; les eleccions de maig del 83 determinaren una Permanent formada per dos regidors d'AP, un del PSM i un del PSOE. La nova Llei elimina la Comissió Permanent i la substitueix per una Comissió de Govern, constituïda, en el cas d'Algaida, per tres regidors, que són triats directament pel Batle; tots tres podran pertànyer a la majoria, cosa que conduirà a l'absència de l'oposició a la Comissió de Govern.

Es pot observar que el PSOE ha elaborat una Llei que respon a un model de gestió municipal totalment presidencialista, que reforça, encara més, la concentració de poder i de llibertat d'acció dels Batles, i que minimitza d'una manera descarada les possibilitats d'informació i d'activitat de l'oposició en la gestió municipal. És important fer notar que la Comissió de Govern es va crear amb la Llei de Règim Local franquista de 1955; es va suprimir i transformar en la Comissió Permanent amb la Llei de 1978, abans de les primeres eleccions democràtiques; ara el PSOE torna a instaurar la Comissió de Govern monocolor. A damunt té la insolència d'afirmar, en la presentació de la Llei que comentam, que la seva finalitat és fomentar la participació dels ciutadans en la gestió del seu municipi. I pensar que els senyors d'aquest partit fa pocs mesos s'autopresentaven com a defensors de la democràcia i de la llibertat. Quanta, quanta arrogància i falsedat!

A més, la nova Llei introdueix un factor que atempta directament contra la Normalització Lingüística d'aquelles Comunitats Autònomes com la nostra, amb llengua pròpia diferent de la castellana. A partir d'ara, les vacants de personal dels

Ajuntaments podran ser cobertes per funcionaris que pertenesquin a qualsevol de les Administracions públiques, amb la qual cosa s'augmenten moltíssim les possibilitats d'incorporació dins els nostres Ajuntaments de persones desconegudes de la nostra llengua, de la nostra realitat. Per si no en tenguéssim a bastament, una trava més que posen a les possibilitats de recuperació idiomàtica.

Amb mesures com les que comentam, els senyors del PSOE no aconseguiran sinó una sensació d'allunyament entre administració i administrats. Potser això és el que volen?, ara que han arribat al poder. Potser.

Regidors del PSM

NOTÍCIES MUNICIPALS

L'Ajuntament va aprovar la liquidació del pressupost ordinari corresponent a l'any 1984. Dia 31 de desembre de 1984 hi havia una existència líquida en caixa de 14.649.680 pts; dels ingressos prevists, faltaven cobrar 13.329.730 pts; dels gastats, faltaven pagar 6.943.301 pts.

La quantitat pendent de cobrament es reparteix d'aquesta manera: pendent d'anys anteriors, 7.706.039 pts; impostos directes, 790.367 pts; impostos indirectes 1.115.394 pts; taxes municipals, 1.843.402 pts; ingressos patrimonials, 1.874.528 pts. D'aquesta manera s'arriba al total de 13.329.730 pts, indicat anteriorment.

.....

El ministeri d'Educació i Ciència ha decidit invertir unes 4.600.000 pts en la realització de diverses obres de reparació a les escoles: arranjamet del trispol del primer pis, aterracar baixos de parets i millora de la instal·lació elèctrica.

.....

L'Ajuntament ha concedit una subvenció de 60.000 pts al C.D. Algaida, per als equips infantils i juvenils.

.....

El mes passat parlàvem de la falta de precisió de la majoria municipal en la resolució dels problemes greus, com per exemple la falta d'aigua. Els resultats són a la vista; varen decidir la restricció d'aigua; cada sector només tindrà aigua un dia a la setmana amb aquesta distribució: dilluns, carrer de Palma; dimarts, Es Campet; dimecres, carrer des Sol; dijous, sector de Sa Plaça; divendres, primer sector de Ses Maioles; dissabte, segon sector de Ses Maioles; diumenge, descans del pou.

El problema, a més, no du camí d'arreglar-se a curt termini. La majoria desaprovà una gran ocasió per demanar ajudes al Consell de Mallorca per solucionar-lo, i s'estimà més incloure en el Pla d'Obres i Serveis l'asfaltat de camins. De les subvencions sol·licitades (vegeu ES SAIG del mes passat), el Consell només ha concedit el 77 % de les tres primeres obres: asfaltat des camí de Sa Caiassa (3.000.000 pts), enllumenat de Pina (3.000.000 pts) i enllumenat de Randa (1.000.000 pts)

~ LA VARICEL·LA ~

La varicel·la o pigota borda és una malaltia d'origen víric; la produeix el mateix virus que causa l'herpes.

Quan es pateix per primera vegada la infecció, generalment es manifesta en forma de la malaltia anomenada varicel·la; és possible que es produeixi una nova infecció o que es reactivi el virus que ha quedat a l'interior de les cèl·lules com a conseqüència de l'anterior infecció; aleshores dona lloc a l'herpes zòster. Està demostrat que a les èpoques en què hi ha rebrots de varicel·la es manifesta un augment de l'herpes zòster.

La varicel·la és una malaltia que es manifesta amb freqüència en al·lots que encara no han complert els 10 anys.

El període d'incubació de la malaltia sol ésser de 14 a 21 dies; normalment comença amb una intensa pruija o picor que afecta a tota la pell. Quan comença, a les primeres hores, apareixen unes taques vermelles que al centre tenen una prominència o reguix que més tard es convertiran en vesícules, en una espècie de bòfegues; també la pot acompanyar un poc de febre. Aproximadament a les 24 hores, aquestes vesícules se sequen i cicatritzen.

En dies successius sol haver-hi nous rebrots de bòfegues; aquestes vesícules noves coincideixen amb les que estan ja en fase de curació. Aquestes vesícules s'estenen per tot el cos, per la pell del crani, boca, laringe i ulls.

Per regla general es tracta d'una malaltia que segueix un curs que no és greu, sense complicacions, excepte en

aquells pacients en què hi hagi una disminució de les defenses. En aquest cas es poden produir complicacions com nefritis aguda, otitis, bronconeumonia i orquitis; en el cas d'al·lots que pateixen tuberculosi, la varicel·la els afecta de manera negativa.

El tractament en general és simptomàtic, repòs en llit, medicament per evitar la pruija -ja que si el malalt es grata, sobretot a la cara, li poden quedar cicatrius- i prevenir les possibles complicacions.

Alexandre Pizà

El triagaire o marzant de remeis, segons un llibre valencià de rifa set-centista.

NOTICIARI

COOPERATIVA ALPIRA

FESTES DE SANT ISIDRE LLAURADOR

La Cooperativa ALPIRA ha organitzat la Festa del seu patró Sant Isidre. Els actes programats són aquests:

Dimecres dia 8 de maig: Conferència sobre cooperativisme i l'entrada d'Espanya a la C.E.E. Se celebrarà al local de la Càmera Agrària a les 10 del vespre.

Divendres dia 10: Conferència sobre fiscalitat a foravila. Mateix local i mateixa hora.

Dissabte dia 11:

a les 16: jocs i corregudes per al.lots.

a les 17: proves d'habilitat i ginkama pels tractorers del poble.

a les 18'30: carreres de bísties, someres i muls, a trot, a galop i amb carro.

a les 22: Ball i festa fins tard.

Diumenge dia 12: Dinar per socis i familiars al local de la Cooperativa. Hi ha temps per inscriure's fins dia 9 a migdia.

NOTICIARI DE L'O.C.B.

Activitats de l'Obra per aquests mes de Maig.

Divendres 17. Concert de guitarra al local de l'O.C.B. a càrrec dels concertistes Joan Coll i Glòria Estarellas; a les 9'30 del vespre.

Diumenge 19. Com ja és tradició el dia de les primeres comunions celebrarem el "Dia del llibre" a Plaça durant tot el dematí. Es farà un descompte que serà:

no socis un 10%

socis un 15 %

Diumenge 26. Excursió a les darreres cales que van quedant verges a Mallorca del terme d'Artà, com són "Es Matzocs", "Cala Font Salada" i "S'Arenalet d'Es Verger". Es molt curta (només una horeta de caminar) i si el temps acompanya ja podem nedar. Segurament ja no en farem d'altra fins el mes d'agost, que com és tradició hi haurà el "Torrent de Pareis".

EL PRESIDENT ALBERTÍ AMB LA PREMSA FORANA

El passat dia 2, el President del Consell Insular de Mallorca Sr. Albertí es va reunir a Montuïri amb els representants de la Premsa Forana. El motiu central de la reunió era el de canviar impressions i concretar les ajudes del Consell a les nostres revistes a canvi de la inserció d'uns articles que expliquen què és el Consell i quina és la seva tasca en les diverses àrees de la seva competència. Es tracta d'una ajuda que ja tenguérem aquest any passat.

El President Albertí va parlar elogiosament de la feina que duim a terme dins la Premsa Forana incidint de manera especial en la labor de normalització lingüística que va calificar com a la més eficaç en aquests moments. També va oferir la col.laboració del Consell per a la celebració d'un Congrés de Premsa Forana. Es un repte que ens va llançar i que valdria la pena recollir, perquè seria una bona oportunitat per conèixer millor la nostra realitat, les nostres possibilitats, els nostres problemes i per juntar esforços.

INFORMACIONS SOBRE LES GERMANIES A ALGAI DA

La guerra de les Germanies afectà amb més o menys intensitat els territoris de la Corona Catalano-Aragonesa, especialment València i Mallorca, entre 1.519 i 1.523; foren uns moviments protagonitzats en primer lloc per l'estament dels menestrals de les ciutats i seguits pels pagesos forans, que s'"agermanaren" (uniren), per tal de reprimir les bandositats i arbitrarietats dels estaments nobles o privilegiats.

Cal dir, però, que tot l'aixecament va esser sempre en nom del Rei, el jove Rei Carles d'Auburg, que el mateix 1.519 esdevindria Emperador d'Alemanya. Malgrat això, es varen enderrocar els poders establerts per considerar que la seva gestió no era adequada, però mai no tengueren una pretensió clarament política. Per tant, la primera conclusió que podem treure és que es va tractar d'un moviment social sense altres pretensions, i possiblement aquí radiquin, entre altres, les causes del fracàs.

El malestar social, econòmic i polític era ben patent a principis del segle XVI; la desocupació, la manca de feina deguda a les males anyades havia esdevingut angoixant. L'any 1.507 els jurats d'Algaida exclamaven: "...lo poble sta en gran infortuni per causa de no trobar feina..." (1). A la Ciutat de Mallorca passava el mateix, i els gremis de menestrals, els més forts, es començaren a reunir cercant una solució als problemes que els afectaven. Anomenaren un cap entre ells: "l'Instador del Poble".

Com es pot suposar, l'oposició de les autoritats establertes a tal procés donà la xispa detonant -empresonament de menestrals- i començà la violència i conquesta del poder per part dels Agermanats. Fou elegit el primer Instador, Joan Crespí, que governaria del 16 de març al 23 de setembre de 1.521. Durant el seu mandat sorgeix l'ordre de que hi hagi a cada vila un Consell General de dues o més persones per anar a la Ciutat amb el fi de jurar fidelitat a la Germania davant l'Instador i els Elets. Poc a poc,

(1) J. Juan Vidal: "Un estudio acerca de las Germanías en Mallorca".

quasi bé tots els pobles enviaren la seva representació a Ciutat. El formà un consell pel control municipal -Consell dels Tretze o Tretzena- elegits a sac i sort quedant com a representant del poble sobirà i exercint jurisdicció civil i criminal.

Joan Crespí caurà en descrèdit pel seu paper de moderat i en el mes de setembre de 1.521 serà substituït per dos Instadors, Pau Casesnoves i Jordi Moranta. Joan Crespí fou empresonat i mort.

No durarien gaire aquests ja que, dominat el moviment pels pagesos o forans, el primer punt a aplicar fou el de la sentència arbitral de 1.512, favorable als forans respecte al sistema contributiu de l'Illa. Un dels seus principals defensors fou el barreter Joanot Colom, home que ja s'havia guanyat prestigi dins la Germania. El 25 d'octubre de 1.521 fou nomenat Instador del Poble, i una de les primeres decisions que prengué fou la de la nova forma de quitació de Censals: "...aneu per les cases de cada hu de la dita vila e que quadascu pach lo que pora...". Aquesta disposició fou acceptada per totes les viles llevat d'Alcúdia on s'havien refugiat gran nombre de Gentilhomes i Mascarats. L'onze de novembre de 1.521 començà la guerra armada i el setge de la vila d'Alcúdia. El mes de setembre de 1.522 i després d'un intent frustrat d'entrar a la vila d'Alcúdia, els Agermanats seguiren mantenint el camp fins que l'Armada Reial sota el comandament de Juan de Velasco amb quatre galeres reials, tretze naus i altres velles menors juntament amb mil homes desembarcaren a Alcúdia. En poc temps prengueren Pollença i Sa Pobla que caigué després d'una gran batalla on moriren més de mil Agermanats. El 14 de novembre eren ja a Sineu, des d'on exhortaven les viles a rendir-se, i així ho feren Algaida, Porreres, Binissalem, Selva, Sant Joan, Muro, Santa Margalida, Campanet i altres.

Només quedava Ciutat, que capitulava el 7 de març de 1.523. La guerra havia acabat.

Acabada la guerra comença la repres-

sió, sentències de mort, condemnes a galeres, exili, confiscació de béns, composicions o multes pecuniàries a persones individuals o col·lectivitats, etc.

Serà gràcies a la repressió que podrem conèixer el paper que jugà Algaida dins tots aquests esdeveniments. El Virrei Gurrea, una vegada restablert l'ordre, manà la confecció d'unes informacions judicials sobre els addictes a la Germania (2), tant de la Ciutat de Mallorca com de les foranies. En els pobles es relacionaren tots els focs així com el valor de llurs béns, mentre que a la Ciutat les informacions donen notícia només dels focs agermanats.

A Algaida en aquesta "informació dels habitants que son stat bons y mals y de la valor de llurs bens", realitzada entre el 16 de juliol de 1.523 i el 25 de gener de 1.524, apareix una relació de 186 homes entre afectats i no afectats de Germania, i si tenim en compte les afirmacions de J. M. Quadrado (3), aplicant el coeficient de 1 és a 5, tendríem que de les dades abans assenyalades deduïm que a Algaida hi havia 930 habitants aproximadament i 186 focs. Malgrat això cal dir que Eulàlia Duran a la seva obra "Les Germanies als Països Catalans", tot i considerant les dades aportades per les informacions de Quadrado, no deixa d'indicar que segons les seves dades el número de focs a Algaida el 1.524 era de 218, sis focs menys que pel 1.517, que eren 224. Molt menys n'apareixen el 1.531 amb només 188. La densitat de població, en focs, és de 2'48 a 1.517, i de 2'41 a 1.524.

Malgrat les xifres no coincideixin amb les de Quadrado, que segons Eulàlia Duran són deficitàries i insegures, podem assegurar que la població d'Algaida en aquests moments va disminuir, i no es tornaria a recuperar fins el 1.545, quan tornen aparèixer 218 focs i una densitat de població, en focs, de 2'48 igual a la

(2) J. Ma. Quadrado: "Informacions judicials sobre els adictes a la Germania".

(3) Quadrado: "No son meramente los agermanados de la ciudad los que a vista del espectador desfilan en esta importante muestra, villa tras villa presentan una tras otra su contingente, aunque mezclado con los sediciosos de primer y segundo grado la minoria de los buenos de la localidad, pues a todos los vecinos comprendió indistintamente la información recibida en las bailias..."

de 1.517, anys abans que començàs la guerra.

Entre aquests 186 homes que se citen no tots són afectats de Germania; podríem establir una sèrie de categories diferents: "Molt afectats", "De Germania al principi y après es stat molt bo", "De Germania no ha fet mal a algú", "De Germania de bona intenció", "De Germania per força", "May s'es declarat", "Homes vells inútils sermonetjadors en favor de la Germania", "Homes vells inútils", "Bo feel i de Bona intenció", "Mascarat". El recompte de tots ells segons la seva categoria se'na faria molt llarg i tampoc no interessa massa. Agafant un criteri intermig entre totes les categories que comencen amb "De Germania" apareixen un total de 139 homes afectats de Germania a Algaida, representant un 74 % del total, mentre que només hi ha 47 homes no afectats de Germania representant un 26 % del total.

Queda, doncs, bastant clar que la majoria de gent del nostre poble fou adicta a aquest moviment, moviment que podria esser qualificat de Revolucionari.

Es bastant fàcil endevinar que la majoria dels habitants del nostre poble era gent més bé pobra. Gràcies a les "Informacions" d'En Quadrado podem saber que més d'un 50 % del total dels homes amb llurs béns no arribaven a les 50 lliures de renda, i també hem pogut observar que les menors rendes corresponen a gents afectades de Germania, i les majors rendes corresponen a Mascarats. Això no només passa a Algaida sinó que a la resta de l'Illa la gent pobra serà la principal protagonista del moviment.

Contra els nostres avantpassats agermanats es varen emprar dos tipus de repressió: la violència i l'extorsió econòmica.

En quant a la primera, a Algaida hi hagué quatre condemnes a mort, de les quals dues es compliren i dos moriren en presó: foren Joanot Carbonell, Gabriel Company, Pere (o Joan) Cortei i Guillem Tries. També sabem de tres algaidins en galera, deu de morts en combat, set de pesta, un mort pels agermanats, dos morts pels mascarats, dos morts en el setge de Ciutat, nou per causa indeterminada, un absent, fins arribar a un total de 40.

En quant al segon tipus, la basada en les composicions o multes pecuniàries a persones o a col·lectivitats, tingué a Mallorca gran amplitud. Es dictaminà l'impost total a pagar per cada vila,

la qual se'n farà responsable de tot. Les informacions foren preses casa per casa en presència de les autoritats locals -Batlle, Jurats- i d'alguns testimonis, entre ells un notari. Feien constar el nom del cap de casa, la seva participació personal en la Germania, la població on s'havia sotmès al Lloctinent i l'estimació teòrica dels béns.

A la part forana, el tant per cent de la població composada més alt correspongué a Algaida, amb un 66'07 %, Vall-

demossa amb un 65'67 %, Bunyola amb un 59'45 %, Santa Maria amb un 59'21 %, Alaró amb un 58'53 %, etc.

Després d'haver vist aquest recull de dades podem concloure assegurant que la participació dels homes d'Algaida en la guerra de les Germanies fou bastant exhaustiva, la qual cosa ens demostra que era un poble d'ànim encès.

Biel Bibiloni Trobat

Llista de veïns d'Algaida dels quals es va prendre informació

Antich, Antoni	Garau, Antoni	Mulet "Feliu", Antoni
Arbós, Pere	Garau, Antoni	Mulet, Bernat
Armengol "Birbe", Bartomeu	Garau, Miquel	Mulet, Bernat
Armengol, Francesc	Genovard, Cristòfol	Mulet "de na Mora", Francesc
Armengol, Gabriel	Genovard, Miquel	Mulet, Joan
Armengol, Jaume	Genovès, Bernat	Mulet, Joan i sos fills
Armengol, Joan	Gomis, Miquel	Mulet "Llarg", Miquel
Arrom, Bartomeu	Guillemi, Vicenç	Mulet de Pina, Sebastià
Arrom, Jordi	Hereu Jordi	Munar, Antoni
Ballester, Sebastià	Hereu "Calotxo" Miquel	Oliver "Vidre", Antoni
Barceló, Bernat	Isern, Mateu	Oliver, Antoni
Barceló, Mateu	Isern, Pere	Oliver, Antoni de Esteva
Barceló, Miquel	Janer, Pere	Oliver, Bernat
Barrera, Joan	Jaume, Antoni	Oliver, Damià
Bosch, Bernat	Jaume, Joan	Oliver, Gabriel de Joan
Boscà, Joanot	Jaume, Rafel	Oliver, Gaspar
Campa, Jaume	Jordà, Joan	Oliver, Joan
Campa, Joan	Joan, Antoni	Oliver, Joan i son fill
Campaner, Miquel	Joan, Pere	Oliver, Miquel sastre
Carbonell, Miquel	Llabrés, Jaume	Oliver, Pere
Carbonell, Pere	Llaneras, Andreu	Oliver, Sebastià
Castelló, Miquel	Llaneras, Bartomeu	Oliver, Sebastià
Català, Antoni	Llaneras, Miquel	Oliver, Esteva major
Cerdà, Guillem	Llobet, Francesc	Oliver, Esteva
Cifre, Antoni	Llobet, Joan	Payeras, Antoni
Claramunt, Mateu	Maig, Gabriel	Payeras, Damià
Coll, Antoni	Maig, Sebastià	Pelegrí, Bernat
Coll, Francesc	Marimón, Bartomeu	Pericàs, Jaume
Coll, Mateu	Marimón "Rigo", Joan	Perpinyà, Damià
Coll, Tomàs	Mas, Sebastià	Perpinyà, Nicolau
Company, Antoni texidor	Mascaró, Bartomeu	Pou, Bernadí
Company "Moragot", Gabriel	Massot, Miquel	Pou, Jaume, Felip i Pere
Company, Guillem	Mayol, Jaume	Pou, Jaume
Company, Jaume	Mayol, Pere	Pou, Joan
Company, Joan	Mayol, Sebastià	Pou, Joan
Cortey, Joan	Mayol, Sebastià	Pou, Sebastià
Feliu, Miquel	Mesquida, Antoni	Prats, Antoni
Feliu, Rafel	Mieres, Guillem	Prats, Jaume major
Fiol, Jordi	Montblanch, Guillem	Prats, Jaume menor
Fiol, Sebastià	Montblanch, Guillem	Puig, Joanot
Fuster, Macià	Montblanch "Barcella", Joan	Puig, Llorenç
Fuster, Mateu	Montblanch, Pere de Guillem	Puig, Tomàs
Fuster, Rafel	Mudoy, Jaume	Puigserver, Gabriel
		Puigserver, Martí

Puigserver, Miquel
Pujol de Castelitx, Antoni
Pujol, Llorenç
Pujol, Pere major
Pujol, Pere

Reus, Baptista
Reus de Russafa, Bartomeu
Reus, Francesc

Reus, Mateu
Reus, Miquel

Ribas, Antoni
Ribas, Bernat

Rosselló, Damià

Rubí, Gabriel

Rubí, Jaume

Rubí "Barbarossa", Joan teixidor

Rubí, Joan

Reus, sebastià

Sallent, Antoni

Sallent, Antoni major

Sastre, Bartomeu

Sastre, Bernat

Sastre "Mosca", Gabriel

Sastre "Llorenç", Guillem

Sastre del Colomer, Guillem

Sastre "Cunill", Guillem

Sastre "Moro", Guillem

Sastre de la Serra, Guillem

Sastre d'Albenya, Guillem

Sastre "Llorenç", Jaume

Sastre "Casalta", Jaume

Sastre, Llorenç

Sastre, Llorenç menor

Sastre, Mateu

Sastre, Miquel

Sastre "Cuguu", Miquel

Sastre d'Estaca, Pere i Gabriel

Sastre, Rafel

Seguí, Berenguer

Seguí, Guillem

Seguí, Joan

Terrassa, Jaume

Togores, Antoni

Togores, Cristòfol

Togores, Gabriel

Togores, Guillem

Togores, Sebastià

Tomàs, Antoni

Trias, Guillem

Trobat, Bernat

Trobat, Pere

Uguet, Damià

Umbert, Guillem

Valls, Andreu

Vanrell, Joan

Verguer, Joan

Com a cloenda de la Campanya pèr a la Normalització Lingüística del Consell de Mallorca, s'ha celebrat, amb gran èxit de públic, entre els dies 22 i 30 d'abril, una mostra de material didàctic elaborat pels alumnes de les escoles que fan ensenyament en català. Hi havia material, de gran qualitat tot ell, procedent de les escoles de: Montuïri, Campos, Lloret, Lluc, Banyalbufar, Valldemossa, Campanet i de Mata de Jonc, Ciutat de Màlaga, Rafal Vell, Es Teix i Gabriel Alzamora de Ciutat.

PLUVIÒMETRE

Diuen que el mes d'abril cada gota val per mil, però la veritat és que de moment (fins dia 27) n'han caigudes ben poques: 17 litres per m².

D'acord amb les dades proporcionades per l'apotecari Gabriel Martorell, els quatre primers mesos de l'any s'han recollit 121'6 litres, molt poca cosa si tenim en compte la necessitat d'aigua que hi ha.

FESTES de la PAU

De les passades festes de la Pau fos oferim unes quantes fotos del concurs de carrosses. Com comprendreu, és impossible inclur-les totes. També vos presentam unes gloses dedicades a la Mare de Déu de Castellitx.

Mare de Déu de la Pau,
Vós qui sou sa nostra Mare,
Vós teniu sa font tancada
i en sa mà duis sa clau
i si poreu mos donau
s'aigua que és tan desitjada.

Si mos poreu ajudar
en Vós farem mort i vida,
s'aigua teniu beneïda
d'aquella font adquirida
que el vostre Fill vos va dar.

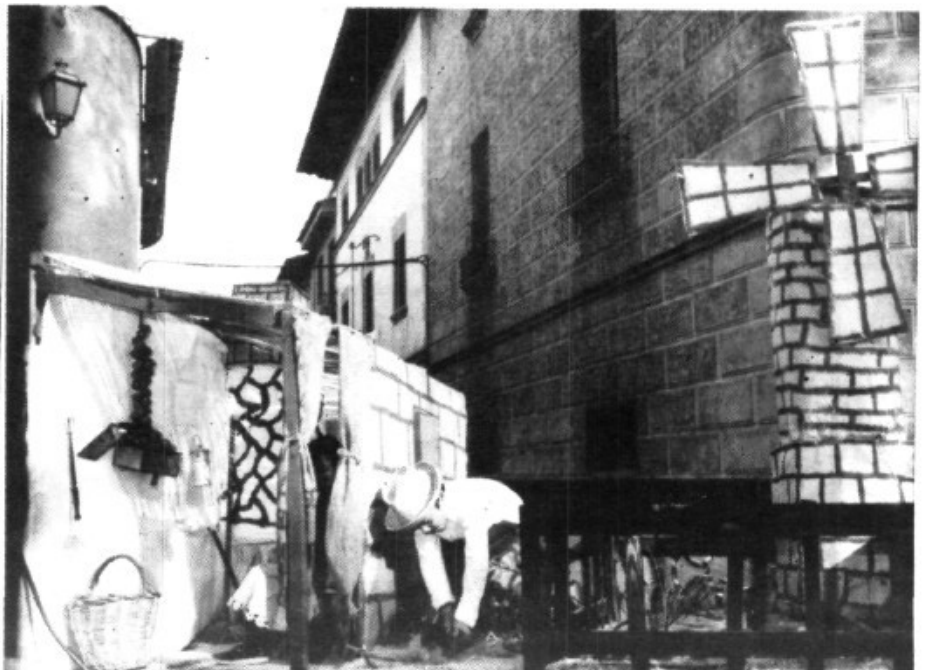
Tenim Mallorca encallada,
devem esser pecadors,
Reina del Cel coronada,
de noltros compatiu-vos
i si pot ser donau-mos
aquella Pau desitjada.

Vós qui sou la nostra Mare,
Verge Santa, a Vós acudim,
per Mallorca hi plou molt prim,
correm mala temporada.

Gràcies a Déu porem dar
i a Vós, Verge Maria,
quan es sembrat se moria
vos compatireu un dia
i d'aquella aigua beneïda
Mallorca vàreu regar.

Mare de Déu de la Pau,
Vós qui sou sa nostra Mare,
del vostre trono posada
el nostre poble guardau.

Sou major que tots es sants,
Mare del poble algaidí,
la ditxa vàreu tenir
que Vós vàreu adquirir
la Pau en ses vostres mans.

Nostra Mare aquí està,
mos vetla de nit i dia.
Quina ditxa que seria
que pugui venir un dia,
tots plegats en companyia
en la glòria ens dem sa mà.

Algaida està ben guardat,
majors sants li van a ajuda:
Nostra Mare tan volguda,
reina de Pau concebuda,
la Mare de Déu de Cura,
per patró Sant Honorat.

Des d'aquest lloc sant posada,
que dins Castellitx estau,
los vostros fills contemplau
es dia de la diada
i en mirar-vos la cara
feis una alegre riada,
Mare de Déu de la Pau.

Reina de la bona Pau,
de plata anau coronada,
del vostre trono posada
el nostre poble guardau.

Mare de Déu, sempre Vós
teniu sa cara alegreta;
qui tindrà l'ànima neta
bé se podrà dir ditxós,
per estar més prop de Vós
allà a la Glòria, a la dreta.

Per queixar-mos i no més,
Verge Santa, feim renou:
un any perque no mos plou
i s'altre mos plou de més.

Procur per guanyar es jornal
i molts de pics no guany res;
s' autor vet aquí qui és,
servidora de vostès,
de nom, Maria Amengual.

HIGYA PECORIS

3) LA TUBERCULOSI

És una malaltia infecto-contagiosa; de curs generalment crònic, caracteritzada per la formació de nòduls o tubercles amb tendència a la calcificació o caseïficació, i produïda pel *Mycobacterium Tuberculosis*.

Des de temps molt antics la tuberculosi és coneguda amb la denominació de tisi pulmonar.

Epizootiologia.- La tisi afecta a la pràctica totalitat de les espècies animals i, a més, també és una malaltia pròpia de l'home (zoonosi).

Els animals es contagien per diversos medis: congènita, genital, pell, pulmonar (partícules de Flügher) i digestiva.

Diagnòstic.- El període d'incubació és molt llarg i pot durar de mesos a anys. A l'espècie bovina adopta freqüentment la forma pulmonar, s'aprecia una tos seca, quadre neumònic, pèrdua de pes progressiva, hipertròfia ganglionar específica. Entre les ovelles, predomina també la forma pulmonar. En canvi, en el bestiar porcí la forma corrent de presentació és la digestiva.

Té importància el diagnòstic per medi de reaccions dèrmiques, entre les quals destacariem la reacció de Mantoux.

En el diagnòstic diferencial, és a dir, en la determinació de la malaltia després de l'estudi comparatiu dels seus símptomes amb els de diverses afeccions de simptomatologia similar, tendrem presents les malalties següents: pleuroneumonia, borm ("muermo"), bronquitis i neumonies vàries.

Profilaxi.- Les mesures generals que s'han de prendre en casos de tuberculosi es basen en reduir al mínim les possibilitats de contagi. S'han de fer controls periòdics de tuberculinització i s'han de sacrificar els animals que donin reacció positiva.

Aspectes zoonòsics i socials.- La "GRANISSA" és una zoonosi transmissible del bestiar a l'home i viceversa. L'home pot contagiar els animals per medi d'aliments contaminats (restes de menjar).

El bestiar boví constitueix el més important reservori tant per a l'home (al.lots) com pels altres animals. Hi ha un paral·lelisme entre la tuberculosi bovina i la humana. El contagi s'estableix pels aliments, quan es consumeix llet sense bollir, mal pasteuritzada o bollida de manera insuficient.

Entre l'espècie humana, la raça negra és especialment sensible a la tuberculosi.

els lectors escriuen

Sr. Director:

Li pregaria que publicàs en ES SAIG aquesta carta oberta dirigida a l'Excm. Senyor Batle d'Algaida. Gràcies.

Distingit Senyor:

Me dirigesc a Vostè amb tot el respecte que mereix per sol.licitar-li un favor.

Se tracta, con Vostè ja sap, que en el carrer Cabrit i Bassa, d'això ja fa vuit o nou mesos, un veïnat d'aquest poble, el qual és propietari d'una finca situada en l'esmentat carrer, per accident tomà un pal portador de la línia elèctrica.

Al cap de poc temps va ser avisat el Tinent de Batle, perquè el retirassin de la via pública, ja que molestava bastant la circulació; aquest Senyor, acompanyat d'una altra persona, va anar a retirar el pal i el posaren a un costat, farà d'això com ja he dit uns vuit o nou mesos. Però la línia elèctrica segueix en terra, amb perill que qualsevol persona pugui tenir un accident si per desgràcia la toca, sobretot qualche nin.

A més d'això, la qual cosa és negligència i abandó per part de Vosté i la plantilla que dirigeix, sobretot dels encarregats del manteniment de la via pública, es intolerable que els veïnats d'aquest carrer, que han pagat per tenir llum, no tenguin aquest benefici i hagin de caminar a les fosques de vespre, ja que el citat pal era l'encarregat de tenir col.locat el fanal que il.luminava aquell tros de carrer.

Tot això li ha estat repetit a Vosté bastantes vegades per diversos veïnats, que saben que el veïnat que per desgràcia tomà el pal es va posar en contacte amb l'Excím Ajuntament, perquè una vegada col.locat li passassin la corresponent factura per fer-la efectiva, cosa que no ha fet cap dels membres d'aquest Ajuntament.

Jo li agrairia que si fos possible, així com tots els veïnats del carrer Cabrit i Bassa, i tot el poble que passa per aquest carrer, estudiàs amb tota l'estimació que mereix la col.locació del tantes vegades citat pal, ja sigui per estalviar que succeís una desgràcia

irreparable per l'abandó de diversos Senyors, cosa que resultaria molt penosa.

Esperant poder veure'l aviat col.locat, es despedeix cordialment

Un algaidí

A large, stylized signature or flourish at the bottom of the page, consisting of several loops and curves.

PINA

"HABEMUS camp de futbol", a la fi podem donar la notícia, tan esperada pels pineros, de la compra d'unes dues quarterades de terreny destinades a camp de futbol i instal·lacions esportives. Se culmina així un llarg i dur camí d'anades i vengudes, corregudes i passes donades, entrevistes i portes de despatxos obertes i a vegades tancades; camí que fou iniciat amb una subvenció concedida pel darrer Ajuntament no democràtic, i que fou seguit durant el passat Consistori d'una manera insistent, perseverant, valenta i digna d'admiració pel concejal de Pina; és de justícia reconèixer la seva labor en aquest aspecte i que ara ha tengut el fruit i la consolidació pel present Ajuntament. Hem de donar la nostra felicitació i la de tots els pineros a l'Ajuntament, al regidor de deportes i als dos concejals de Pina.

I parlant d'esports hem de dir que l'altre diumenge un grup d'al·lotes i dones agafaren les bicicletes i anaren a Costitx, Lloret i de cap a Pina, i l'endemà ja parlaven de tornar-hi; però mos digueren que qualcuna va estar ben madura tota la setmana. Això deu esser falta d'entrenament.

El diumenge dia 28 d'abril està prevista una anada a Lluç amb la Parròquia, a la trobada amb els pobles de la comarca.

NAIXEMENT: Dia 9-4-85 va néixer na Maria Antònia Fiol Salom, filla de Guillem i Antònia. Enhorabona als pares.

Xesc Oliver

SA FONT DE PINA

D'Algaida per carretera
quan a Pina arribareu
lo primer que hi trobareu
un lladoner i una creu
i un jardí que fa mirera
que abans era torrentera
i qui no ho ha vist no ho creu.

A devora aqueix jardí
a sa paret aferrada
una bàscula muntada
per bestiar pesar-hi
que fa bon carregar-hi
quan fan sa camionada.

Quan hem passat es revolt
si vos girau a la dreta
una capavallada estreta
i abaix de tot una font,
es roi d'aigua surt tot sol,
no ha de mester manxeta.

Assullà a sa vorera
una tira de morers
i a s'altra banda lladoners
que duen molta esponera,
i una mica més enrera
un parell de ramellers.

Abaix de sa capavallada
dos eucaliptus molt alts
que tenen grossos simals
i sa soca molt llisada
i més amunt un altre arbre
amb fulles medicinals.

A devora hi ha una escala
a sa part d'alt poder pujar
i d'allà amunt contemplar
una hermosa panoràmica
i de marès un bon marge
que val ets ulls per mirar.

A s'enfront de sa paret
un arbre que fruit no dóna,
és tan bona sa seva ombra
que en s'estiu casi hi fa fret
i per ses rames es buscaret
hi respira es seu aroma.

A sa font una capelleta
i sis o set escalons,
s'han d'arromangar es calçons
i per beure hi ha una pella
i qui no vol fer ús d'ella
que begui de genollons.

A davant una porxada
 on dotze piques hi ha
 per ses dones poder rentar
 i també fer una xerrada;
 com que això és època passada
 val més deixar-ho anar.

Més avall s'abeurador
 i una canal per passar
 i un safreig per carregar
 que anava de lo millor
 i a devora un clavagueró
 i s'aigua per avall se'n va.

De Son Ribes un senyor
 se pensava que era seva,
 posà una tira de pedra
 part damunt es capelló
 i es poble amb sa raó
 en volgué un poc per ca seva.

Segons he sentit a dir
 -no tenc documents des cas-
 un batle va ser capaç
 a tal senyor enfrontar-s'hi:
 "S'aigua és des poble -li va dir-
 i vostè ses sobres tendrà".

Si això no fos així
 que ses retxes siguin tortes
 ses persones ja són mortes
 que ho podrien discutir,
 no haureu sortit molt des camí
 perque aquí tenim ses mostres.

D'ençà d'aquell aconteixement
 en aquest poblet de Pina
 de sa font se n'ha servida
 podem dir tota sa gent
 i d'aquell batle tan valent
 no hi ha cap recordament
 i pentura el se mereixia.

Bernat Coll Sureda

ES SAIG

Bolletí de l'Obra Cultural
d'ALGAIDA

Revista mensual D.L. P.M. 495-1980

Dirigeix.....Delfí Mulet
 Administra....Llorenç Oliver
 Mecanografia..Mireia Mulet
 Fotografia....Joan Balaguer
 Dibuixa.....Jaume Falconer
 Col.laboren...Andreu Oliver

Pere Mulet
 Alexandre Pizà
 Joan Trobat
 Joan Mulet
 Francesc Antich
 Catalina Martorell
 Xesc Oliver
 Antoni Garau
 Jerònia Oliver
 Miquel Serra
 Antoni Munar

Domicili: Rei, 1. ALGAIDA

Tel. 665042 / 272576

ES SAIG només es responsabilitza de
 l'editorial.

Imprimeix: Apóstol y Civilizador. PETRA.

Que és el Consell Insular

És un element fonamental de l'autonomia. El Govern, l'administració i la representació de Mallorca corresponen al Consell Insular de Mallorca.

Té la facultat d'assumir dins l'àmbit territorial aquelles competències que vagi rebent la Comunitat Autònoma.

Formen el Consell Insular de Mallorca, els trenta Diputats elegits per al Parlament a l'illa de Mallorca.

A més, actua com a Administració Local amb competències pròpies. Acompleix una ampla tasca assistencial a través dels centres propis que són: l'Hospital General, l'Hospital Psiquiàtric, la Llar de la Joventut, la Llar de la Infància, la Llar dels Ancians i el patronat Verge de la Salut.

Realitza accions en els camps següents: Ordenació de Biblioteques i arxius, tant pròpies com d'altres organismes.

Fomenta el coneixement i la difusió del folklore.

Impulsa el coneixement i l'ús, en tots els àmbits, de la nostra llengua.

Ajuda tot tipus de publicacions culturals.

Des del Teatre Principal, centre que depèn del Consell Insular de Mallorca, du a terme la seva política cultural.

Elabora anualment el Pla d'Esports amb l'objectiu de crear una infraestructura esportiva a tots els pobles.

Segueix una política que fomenta tant la pràctica com l'aprenentatge de l'esport.

Emet informes relatius a l'ordenació del territori i a l'urbanisme.

Elabora el Pla d'obres i serveis que permetrà dotar els pobles d'infraestructura bàsica.

Manté la xarxa viària pròpia.

Ha creat i manté en col.laboració amb els municipis, el servei d'extinció d'incendis.

Impulsa la indústria i el comerç.

Dóna suport a totes les activitats promocionals del turisme.

Realitza accions de millora de la ramaderia i de l'agricultura.

Consell Insular

de Mallorca

cf. Palau Reial, 1

passatemps

★ PROBLEMA MATEMATIC

Un gitano que es dedicava a la venda d'estores en vuit dies en va vendre cent. Si tenim en compte que cada dia augmentava la venda en tres estores, quantes en va vendre el primer dia?

Solució: El primer dia en va vendre dues, el segon cinc, el tercer vuit el quart onze i seguint amb aquesta proporció en vuit dies va arribar als cent justs.

★ Fuga de vocals:

.MB C.D.N.S D. C.NT B..L.S
.ST.V.M LL.G.TS J. . V.S
. .R. P.R D.SF.R-M.S
H.N B.ST.T D..S P.R..L.S

.N. F.DR.N. Q..N B.LL.
S. R.B..X. . S. R.M.NT.;
N. N'H. H. C.P D. C.P.V.LL.
Q.. N. T.NG. C.P.M.NT.

★ Solució a la passada fuga de vocals.

Es qui a sa vinya treballa
beu es vi poc i dolent
i amb sa dona té baralla
si se posa un poc calent.

Molts li diuen na Calenta
i jo què li he de dir?
jo la voldria tenir
cada dia dematí
s'hora que es fred me turmenta.

DANSANOVAO
TTMEUOERTF
IDABIBSEPE
TORMSREISR
AOCOPILSOT
IRABAURSI
EENSTNDEIX
TECESODOME
ASOSTSICAR
MESTREJOAN

Sopa de lletres

Mirau de localitzar el nom de vuit dances dels Cossiers. Amb les lletres que sobren llegireu una frase d'Antoine de Saint-Exupéry.

M A E S V A L P P
A M O N T U I R I
L L U B I A I T N
A X R A I A Y A
R P R D O D S N E
O G U S I U O A T
Q U E A C C L T O
M P G I X L L N A
R L S E D A E A U
A N S U S T R S O

Solució a la passada sopa de lletres. Recordareu que havíeu de trobar el nom de deu localitats de Mallorca. L'adagi que resulta és: Més val pixar de gust que compixar-se d'un susto.

els lectors escriuen

Hem rebut aquestes gloses amb el prec de publicar-les a la secció "Els lectors escriuen". L'autor desitja ocultar el seu nom sota el pseudònim de "Herba-sana"

*Fa molt de temps que pens fer
aquestes quatre glosetes,
no som mestre primater,
som gruixat i barater
i no faig sa llobada estreta,
jo me faig bé sa punyeta,
ho dic així com ho sé,
voreu que prest vos diré
lo que varen fer ses dretes.*

*Per esser bones persones
i fer un poble hermós,
hem de fer lo que es moix:
tapar lo que fa vergonya,
millor ser com sa coloma
missatgera de favors.*

*Abans de criticar
es nostros companys i amics
posem-nos sa mà an es pits
i aprendre de callar,
que si no és avui és demà
de lo mateix som servits.*

*Es meu padrí me contà
de dos germans una vegada
per una llesca de pa
o per s'aigo que passava
amb una eina de cavar
s'espalar li davallà.
Jo me pregunt quan serà
que tots sabrem estimar
així com Déu estimava.*

Herba-sana

MOVIMENT

NAIXEMENTS

Miquel Vanrell Tomàs, fill de Nofre i Margalida. Va néixer dia 20 de març.

Joan Trobat Sastre, fill de Miquel i Fancisca. Va néixer dia 4 d'abril.

Jaume Mairata Munar, fill de Mateu i Coloma. Va néixer dia 5 d'abril.

Maria-Antònia Fiol Salom, filla de Guillellem i Antònia. Va néixer dia 9 d'abril.

Rosa Jaume Cerdà, filla de Rafel i Jerònia. Va néixer dia 11 d'abril.

DEMOGRAFIC

DEFUNCIONS

Bel Jaume Oliver, va morir dia 13 d'abril als 74 anys.

ESPORTS

FUTBOL

Està vist que quan ses coses roden malament no té remei; ho deim perquè s'ha intentat aixecar s'equip que va cap dret a Segona regional. S'han dut reforços de fora poble que pareix que tenen suficient qualitat per jugar a primera i més; però vet aquí que aquest final de temporada ha coincidit amb els equips més forts des grup. Per altra part, seguim patint una sèrie de lesions de jugadors claus de sa plantilla. Total que falten quatre partits per jugar i només un miracle -i ja n'hi ha pocs- pot salvar sa categoria de l'Algaida. Es darrers resultats han estat:

Algaida -Petra 0-1
Sallista -Algaida 0-0
Algaida -Soledat 0-1
S.Sardina -Algaida 5-3

En quant als juvenils, dos reals de lo mateix. Van darrers i amb molt pocs ànims per conservar sa categoria de segona. Falten tres partits per concloure sa competició. Com comprendreu, en el tema des futbol voldríem tenir més bones notícies que contar. Esperem que la cosa s'arregli de cara a futures temporades.

Per acabar amb el tema, hem de dir que es "vells" de l'Autoescola Levante continuen amb aspiracions, si bé poques de classificar-se primers al Torneig Primavera d'empreses.

ESCACS

Quan falta una jornada per acabar el campionat de Mallorca individuals en Toni Fullana "Serral" té pràcticament assegurada sa primera categoria.

A segona categoria, es dos pineros Pere i Miquel Oliver estan tenint una bona actuació amb possibilitats de pujar tots dos a Primera.

De cara a ses pròximes Festes de Sant Jaume es Club d'Escacs d'Algaida ha organitzat es torneig que culminarà coincidint amb dites festes. Tots els interessats en participar en aquest trofeu es poden inscriure a Jaume Juan o Miquel Vidal.

Els entusiastes escacistes d'Algaida esperen una masiva participació i que s'animin tots els bons aficionats a aquest joc. Anim!

BILLAR

Està acabant sa temporada billarista i hem d'informar de sa bona actuació dels nostros dos billaristes capdavanters, en Tomeu Tomàs i en Bernat Blanc, ja que aconseguiren un 5è i un 6è lloc al Trofeu "Senior" disputat a Lluçmajor; en Tomeu va acabar amb sos mateixos punts que es tercer classificat.

Enhorabona, i esperam que s'hivern pròxim seguesqui s'animació des nostros billaristes.

PIPERS

El divendres dia 26 mes passat es va celebrar la I Fumada lenta C Dimoni amb una participació de 41 fumadors i una bona representació menina.

En Bonet de ses Pipers en Toni Gomila i en B. Amengual arribaren un final molt emocionant que es va resoldre així:
1- Gomila 1h.47' 30''
2- Bonet 1h. 46' 50''
3- Amengual 1h. 36' 47''
4- Pallarés

JOCS ESCOLARS

Els nostros nins i nines de Ses Escoles disputaran durant es mes de maig quatre finals de Jocs escolars:

Balonmà infantil femení
Futbol infantil femení
Natació infantil femení
Natació infantil masculí

Sa Mancomunitat des Pipers organitza un torneig de futbol per al.lots de menors a 18 anys. Algaida ha format un equip que s'enfrontarà a 13 pobles més; durant tot s'estiu es partits se disputaran a Ses Escoles es dissabtes.

Seguint amb s'activitat escolar, de dia 1 a 1 de juliol una quarentena d'al.lots es desplaçaran a Menorca per participar a una acampada amb fires esportius; s'impartiran ensenyances de caire esportiu per perfeccionar coneixements.

Encara que sigui sortida de la cosa purament esportiva

UNA XERRADETA....acabament

7- I quines màquines emprau més?

Sa soldadora i sa màquina de disc, però també empram molt es torn que és una eina imprescindible per sa classe de feines que feim.

8- Principalment quines castes de feines feis més? Ferrau bísties encara?

Feim tota casta de feines amb ferro, (barres, portes etc), però especialment feim màquines i eines per s'agricultura (arades, cultivadores, sembradors, estrucadores de gra, etc). S'agricultura ha canviat totalment i ara quasi tot es fa amb maquinària. De bísties ja no en ferram, ja no n'hi ha.

Abans fèiem moltes d'eines manuals (càvecs, xapes, aixades, destrals, etc). Es padrí i es nostro pare en feien moltes i les anaven a vendre a ses fires dels pobles. Ara ja fa més de vint-i-cinc anys que no hi anam. Tots es treballs que ara feim són per encàrrec dels clients.

9- I trinxets, en feis?

Ja ho som noltros.

10- Es rentable una ferreria?

No, se guanya poc, es magre. (N'Andreu

afageix:) Ara ja no fan ferros de baldufes que era lo que mos salvava, però diuen que ara amb s'entrada en es Mercat Comú n'exportaran i encara podrem fer un duro.

11- (Ara volem fer unes preguntes a n'en Miquel "fill", un jove de 22 anys). Per què t'has decidit per aquesta professió?

Perquè m'agrada molt, sempre aprens coses noves i també és un treball creatiu. Ses feines amb es torn són difícils però interessants, a poc a poc ja el vaig dominant. A sa fornall encara me falta per aprendre, però vaig fent.

12- Te preocupes d'ampliar els teus coneixements, a part dels que has dit?

Sí, procur estar al dia de ses coses que surten noves, especialment amb maquinària agrícola. Sa nostra feina ho requereix.

Ja ho veis, una empresa que té ja cinc generacions d'existència i que no ha perdut s'humor, especialment n'Andreu a pesar de la malaltia a la cama. Per moltes generacions més, adéu i fins una altra.

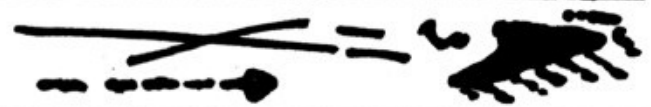
Andreu Majoral

sports

ESPORTS (acabament)

tiva, direm que el Col·legi P. Pou ha pres part a un concurs radiofònic organitzat per la Comunitat Autònoma de cara a la Normalització del català. En aquest programa els al·lots demostren la seva imaginació, cultura, coneixements de la Història de Mallorca, etc. Dits programes s'emeten del 13 al 18 de maig entre les 6 i les 8 del capvespre a través de cinc emissores de Balears.

Joan Trobat

GABRIEL JANER MANILA

El nostre bon amic Gabriel Janer Manila va presentar el passat dia 19 dues obres seves recentment publicades. Es tracta de "Els rius de Babilònia", premi Sant Joan 1984 de novel·la i "Pregoner de Quimeres", aplec de conferències, articles i pregons. Sabem que a la Festa del Llibre aquestes obres varen estar entre les de major acceptació per part del públic entre les de llengua catalana.

Li enviam la nostra enhorabona, com també per la concessió d'un dels prestigiosos premis de crítica "Serra d'Or" 1985, concretament el de literatura juvenil per la seva obra "El corsari de l'illa dels conills".

una xerradeta amb...

sos ferrers "TRINXET"

La ferreria de Ca'n Trinxet és una institució dins el nostre poble, tothom la coneix i creim que poca gent s'ha salvat d'haver d'anar-hi qualque vegada, bé perquè necessita fer un forat, perquè li falta estrènyer un pern o bé perquè ha fet troços. La raó de fer-los aquesta entrevista no és solament per això, sinó perquè és l'empresa més antiga del poble.

1- Quin any es va crear i qui va esser es fundador?

S'empresa es va crear l'any 1868 i va esser es padrí des nostro pare qui la va fundar, en Miquel Gelabert.

2- I després qui ha continuat?

En aquests moments ja són cinc generacions que han continuat sa feina; després des repadri ja anomenat, va esser es seu fill, es nostre padri Andreu Gelabert, qui va continuar, després es nostre pare Miquel Gelabert i ara la duim noltros, però ja ha entrat una altra generació, que és en Miquel jove.

(L'entrevista la feim a tots tres a la vegada, a n'Andreu, a n'en Miquel i a n'en Miquel "fill". Xerren un poc cada un i no hi falta bon humor.)

3- Sempre ha estat aquí sa ferreria?

No, des de que va començar fins a l'any 1923 estava a sa casa de davant, és a dir, a Ribera 5, i quan es nostre pare se va casar la va traslladar a on és ara, Ribera, 8.

4- S'ofici de ferrer sempre ha tengut secrets, tenim entès que és un ofici molt difícil i que necessita molts d'anys d'aprenentatge, què hi deis d'això?

Hem d'aclarir que no tot és difícil, que hi ha coses fàcils i coses difícils com en tot. Estrènyer un pern no és difícil, però treballar amb sa fornal sí que ho és molt; depèn del tipus de treball que vols

fer, són tècniques que has d'aprendre i que sols s'experiència t'ensenyarà. No és lo mateix acerar una eina que forjar un ferro o trempar una molla, per posar uns exemples. Per a cada cas has de conèixer es moment de fer-ho i com fer-ho.

5- Com se coneix això?

Pes color, per ses espires, etc. amb això sabs es moment adequat segons lo que vulguis fer.

6- Hem vist de vegades que un dels tres, en treballar a sa fornal, aguanta amb unes esmolles sa peça de ferro calent a damunt s'encruia i li pega cops amb un martell petit i els altres dos li peguen cops amb martells grossos, amb mais; què feis en aquests moments?

Normalment és que estam forjant qualque peça, però avui en dia ja se fa poc; s'ofici de ferrer ha canviat molt amb els "adelantos" tecnològics. Ara empram molt ses màquines.

Segueix a la plana anterior